

PRZEPIS UNIFORMY POLOWEGO W.P.

1919r.

Uniforma oficerów, urzędników wojskowych, podoficerów i szeregowców wszelkiej broni składa się: z kurtki, spodni, płaszcza, oszapki, obuwia z owijaczami, włącznie wysokich butów, oraz dodatków i oznak specjalnych.

Uwaga: W służbie bojowej wszystkie bronie noszą hełm stalowy i do niego mięką futerałkę z sukna bez daszka. -

a 1. KURTKA.

A. Dla szeregowych (Tab. 1.).

Kurtka z sukna, barwy polowej (szaro-brunatno-zielonej), podszyta na pierzsiach, plecach i rękawach podszewką, z płótna szarego. Długość kurtki z tyłu taka, aby dół pokry, dotykał do płaszczyzny siedzenia przy postawie siedzącej. Długość pleców, jest stosownie do wysokości człowieka, taka, aby dół stanu wypadał na 30 do 35 cm. od dołu pokry, kurtka przycięta w pasie i wpadająca w stan, pokry zaś tworzą rozszerzającą się ku dołowi spódniczkę. Z tyłu pół rozcięcie, dochodzące do stanu. W tyle, w stanie, dla podtrzymania pasa wszyte na 2 wisiki i mocna haftki, w odległości około 25 cm. jednesmód drugiej. Haftki wpuszczone w szew i przyszyte do listewki 2 i pół cm. szerokości podszytej od spodu, sięgającej do pachy. Długość ramion od 12 do 13 cm. Kurtka zapięta z przodu wprost piersei na 5 guzików średnicy 22 mm. metalowych barwy ochronnej (oksydowanych) z herbem Państwa Polskiego przepisanego rysunku (Tab. 3. rys. 5), przyszytych do prawego brzegu kurtki. Guzik 5-ty w stanie. -

K o ł n i e r z z sukna kurtki, stojąco-wykładany wysokości z tyłu 12. cm. z przodu 10 cm., część wyłożona 5 cm. Kołnierz zapięany na 2 haftki, podszyty sukna, w środku płótno. Na przedniej części kołnierza z każdej strony naszyta patka barwy brzozi, szerokości wyko-

Wąsy części kołnierza, długości 10 cm., wycięta na tylnym końcu w ząb. Na patce naszyty wężyk 1,0 ile jest to wskazane dalej a przepię dla danego oddziału, przymocowane godko - wszystkie z białego metalu okładowane. Na lewym rogu wewnętrzny kołnierza przyszyta patka sukienna 3 i pół cm. szerokości, oraz na prawym rogu guzik z prasowanej skóry dla zapinania kołnierza podniesionego.

Rękawy ukośnie ścięte, zwężające się ku dołowi, na dołu ścięte 14 cm., przesyte na 10 cm. w linii prostej od dolnego brzegu. Ścięte na 12 cm. od brzegu dolnego i zapinane na 1 guzik mundurowy.

Naramienniki (Tab. 3.) z sukna kurtki szerokości 5 cm przy wycięciu, zwężające się ku górze do 3 i pół cm., ścięte u góry i związane na guzik mundurowy, przesyte do kurtki przy kołnierzu.

Kieszenie dwie na piersiach ukośnie zarządzone ku dołowi. Posażtek kieszeni na wysokości 2 cm. poniżej sznura, w odległości 25 cm. przycięte nie jedna od drugiej. Otwór kieszeni 18 cm. Nad otworem klapka 6 cm. szerokości, zapinana na guzik mundurowy.

UWAGA: Dla szeregowych wszystkich rodzajów broni do robót, oraz ćwiczeń przeznaczonych z brudzeniem ubioru, obowiązuje ubiór roboczy, składany z obszernej blazy drelichowej i takichże spodni, barwy szarej, wdziananych na ubranie. (Tab. 4.)

B. Dla oficerów (Tab. 2.)

Kurtka jak dla szeregowych z dodaniem paska sukna kurtki szerokości 5 cm. naszytego z stanie tak, aby był przykryty pasem zamianym, gdy ten będzie włożony.

Kołnierza, rękawy i naramienniki jak dla szeregowych.

Ściągacz ostary naszyty z sznurkiem na piersiach i z boku na piersiach, krojem angielskim: górne z faldy przez środek, boczną zaś z mielenia dookoła, zamknięte kłapkami, związane na guzik mundurowy.

UWAGA: 1. Kapelani wyjeżdżają tylko w polu i za pozwoleniem swojej zwierzchności mogą nosić czapki do kolan z sukna kurtki oficerki zapinane na 5 guzików mundurowych wprost piersi, z tyłu w stanie 2

gusiki, ramię z tyłu dochodzi do stępu; kołnierzyk stojący z patkami z sukna ozdobny z wypustką fioletową, naramienniki jak u oficerów, kieszenie na pośladkach z boku przecięte pionowo (Tab. 15). W miejscu obwiązują kapeluszów habit lub sutanna przy czapce oficerskiej.

UWAGA 2: Urzędnicy wojskowi naramienniki i patki na kołnierzu nie mają.

UWAGA 3: Aptekarze i kapelmistrzowie noszą ubiór urzędników wojskowych.

§ 2. SPODNIE (Tab. 4.).

(Dla oficerów i szeregowych).

Spoźnie z sukna barwy kurtki, sełtane od kolan, obzerne w tyle ku tyłom, wysokie w stanie, aby mogły być noszone bez szelek, z dwoma paskami sukniennymi i kieszeniami po bokach.

Z przodu spodni dwie kieszenie poprzeczne, nieco ukośne ku dołowi, zapinane na guzik. Spodnie dla pełniących służbę konno podasyte w kroku do kolan sukna podójniam (karwaszami).

Uwaga: Oficerowie mogą nosić spodnie krojem bryozesów, ponadto zaś poza frontem również spodnie z materiału kurtki drogic na obusie ze strzemionkami. Nie wolno nosić długich spodni bez strzemionek, oraz wywiniętych u dołu. (z "mankietami").

§ 3. PŁASZCZ (Tab. 5.).

(Dla oficerów i szeregowych).

Płaszcz z sukna grubego barwy kurtki, podasyty na pierścionkach i rękawach polszowki, ściągany, cięty. Długość płaszcza dochodzi do 38 cm. od ziemi, szerokość dolnego obrotu od 200 do 250 cm. Płaszcz zapinany z przodu na 6 guzików mundurowych, 5-ty guzik w stanie. Długość ramion od 15 do 18 cm. Na dolnych rogach płaszcza od wewnętrznej strony guzik i patka z drzewki; dla spinania pół z tyłu podczas marszu. Z tyłu dla podtrzymywania pasa przy doznanych szwach pleców przesyte dwie patki, jedna szerokości 4 cm., długości 6 cm., zapinane

MUZEUW gusik mundurowy.

Polskich Formacji Granicznych

K o ł n i e r z e z sukna tegoż odcienia, co płaszcz, lecz nieco bardziej brązowej barwy, wykładany, zapinany na петельkę ze skórszanego sznurka, przyszyty pod lewym brzegiem kołnierza, i baryteczkę ze skóry prasowanej na takiże sznurku, przyszytą pod prawym brzegiem. Wyłożona część kołnierza z przodu 14 cm., z tyłu 10 cm. Na lewym rogu wewnętrzym kołnierza patka dla zapinania kołnierza podniesionego, na prawym zaś guzik, jak - przy kołnierzu kurtki. Na przednich rogach kołnierza naszyte ukosnie barwy broni lub szafry w postaci dwóch pasów obok siebie, każdy szerokości pół cm., długości 8 cm.

R e k a w y szerokie; przy wązko - od 27 do 30 cm. u dołu 18 do 19 cm. szer., długie, z wykończ. wykładanymi na 18 do 19 cm. Na spodniej części rękawa, w odległości 3 cm. od dolnego brzegu przyszyta patka 4 cm. szerokości, 9 cm. długości, ścieta na końcu, zapięta na 1 guzik mundurowy, przyszyty do rękawa. Przy szwie w odległości około 8 cm. na górnej części rękawa przyszyty guzik tak, aby przy zapięciu nań patki rękaw szerokości przylegał do ręki. -

K i e s z e n i e dwie przedzięte pianowo i zapinane na guzik mundurowy. Długość przedzięcia 20 do 24 cm., pod przedzięciem od epodu obszerna kieszeń (20 x 20 cm.), przedzięcie umieszczone na takiej wysokości, aby przeszeń łatwo było sięgać ręką i do kieszeni płaszcza i do kieszeni spodni.

N a r a m i e n n i k i - jak u kurtki.

UWAGA 1: Dla pełniących służbę, kołnierz płaszcza rozciągnąć z tyłu do siedzenia i zapinany na 4 guziki mundurowe nabe, średnicy 15 mm.

UWAGA 2: Oficerowie poza frontem nogi, nosić na płaszczu pasek z sukna płaszcza.

UWAGA 3: Zamiast płaszcza lub na płaszczu nogi, oficerowie nosić płaszcz od deszczu (nieprzemakalny) barwy polowej; na płaszczu od deszczu, ani oznak stopni, ani barw broni nie naszywa się. -

UWAGA 4: Na obu szwach dowolne jest podszycenie, lub podpiaszanie futra pod płaszcz, oraz przypinanie futrzanego kołnierza z dowolnego futra.

(Jaka oficerów i szeregowych).

O s z a p k a rogata z sukna barwy kurtki z takimże otokiem. Szapka szezyte z czterech bryłków, ostro wyciętych, stykających się po środku dna. Szerokość każdego z nich 13 - 19 cm, wysokości 5 cm, wysokości 5 cm. Szerokość a przodu. Orzełek ciemno-okazydłowy, wysokości od dołu tarczy do szezytu korony 5 i pół cm, na tarczy wytkoczony wzór jaktu lub odznaki, a stuła - iniajak.

P a n e l k a ze skóry łótekiej (nieczaralanej), pochylony ku przodowi, szerokość po środku 6 i pół cm, okuty na krawędziach; cynkur, okazydłowy ciemno.

P o d a n i a k a ze skóry łótekiej szerokości 3 cm, zapinana na sprzączkę okazydłową, przyczepiona do śalnego brzożu otoku za pomocą 2 guzików sznurkowych szarek (15 cm. średnicy).

UWAGA 1: Do szapki służy być szarym, przedni i lewy róg podniesiony (ustawiony), prawy zaś opadający na otok.

UWAGA 2: Wzrostki wojska, niepodległe w szlubiach hełmów stalowych, oraz lotniczy, mają, prócz szapki, jeszcze furatarkę miękki z sukna kurtki bez żadnych wypustek, wysokości 15 cm., ze ścięciem rogami i odznakiem z boków skrzydełki, wysokości 9 cm., na furaterce orzełek nie ma przepina (Tab. 6. rys. -). Furatarkę nogę nosić wszyscy wojskowi przy robotach, w stojniach, marzstach, podczas spoczynku, a podróży w wagonie kolejowym i t. p. nie wolno jej natomiast w żadnym wypadku nosić w mieście, na dworcach i wogóle po za linję, bojom, koncertami, lotniczymi wto..

UWAGA 3: Szarekły podhalańscy szablownicy, posiadają rogatywek dotychczasowy kształt.

UWAGA 4: Wzrostki wojskowi posiadają rogatywek miękki z tegoż sukna szapki szarej, wzoru angielskiego, z szarym okutem daszki i czarną, rzadziwą podpiłką, szerokości 1 i pół cm. Orzełek wzoru dotychczasowego (Tab. 13. rys. -).

A. 5. CZEWIKI (Tab. 7.).

TRZAWIĄKI czernione lub nie, niezbyt wysokie, o szerokich i niskich obcasach, sznurowane, w uszytu w rozcięcie klapak skórzany, stożony w miach (Tab. 7. rys. 1), dla zabezpieczenia od przedostawania się wody do wnętrza.

GWIZDOKI bawry ogólnie, względnie dla oficerów, wojska szarechodowych i t. p. estylły ze skóry czernionej, lub nie, dość szerokie w kostce, pokrywające górną część stopy, szpinane z boków na 3 sprząski (Tab. 7. rys. 2.).

Dla pełniących służbę konno drugie buty z ostrogami lub estylły jak wyżej.

Uwaga: po za szeregiem dozwolone jest używanie estylły dotychczasowego wzoru.

A. 6. BOBATEKI DO USIÓRU .

1. Pas polowy (Tab. rys.).

DLA SZEREGOWYCH (pas główny) rzemieńny skóry szerokości 5 i pół cm., szpinany z przodu na sprząskę zwykłą od wewnątrz o dwóch kołkach. Z lewej strony do dolnej krawędzi pasa przymocowane są w odległości 21 cm. jedno od drugiego 2 kółka, do których przypina się za pomocą rzemieni szerokości 2 cm. sznurek do noszenia bagneta lub szabli; przy pełnieniu służby konno, sznurek wraz z rzemieniami odpina się od pasa i przypina do siodła.

DLA OFICERÓW - takiż jak dla szeregowych, ale z lewej strony wyrost kółek u dolnej krawędzi przymocowane są do górnej krawędzi w odległości 24 cm. jedno od drugiego, drugie do kółka do przypinania oficerkiego paska przez ramię, stożonego z 2-ech rzemieni 2 i pół cm. szerokości, szpinanych wyrost pierci na sprząskę. -

B. НАРОДІВ. (Tab. rys.).

(Dla oficerów i szeregowych).

Przebiornie kółka szerokości 3 i pół cm., z karabinkami do przypina-
nia szabl, na tejże - spłaszczonej szerokości rzemieńnym pasku. Rękoje
zawsze mają być noszone pod kurtką.

С. ШЕУРИ НА РАМИЕННЕ (Tab. rys.)

Dla szeregowców i oficerów sztabu
генеральского (tab. rys.) na prawym ramieniu plecione z
biało-metalowego oksydowanego sznura podsójjas.

Dla adiutantów wazolkich szwódcy
(Tab. rys.) na prawym ramieniu, takież, jak u generałów, lecz pojedyn-
cze.

Dla šandarmerji (Tab. rys.) na lewym ramieniu
specjalnego rysunku pojedynczo dla oficerów z oksydowanego sznura
metalowego, u szeregowych - z jasno-białego wełnianego.

D. ШЕУРИ ДО ГВИЗДАЧКИ (Tab. rys.)

(Dla oficerów i szeregowych)

Według wzoru "przepisów" 1917 r. ale zawsze z szarych nici.

UWAGA: Sznurek do gwizdaczki ma być przypinany do drugiego guzika
kurtki. Nie wolno przymocowywać sznurka do naramiennika.

E. ШЕУРИ. (Tab. rys.).

Przy pełnieniu służby oficerowie i szeregowi šandarmerji za-
kładają pod szyję ryngraf z białej (nieoksydowanej) blachy z wy-
tkaczonym wypukłym orłem państwowym na środku. Długość ryngrafu
16 cm., szerokość po środku 4 i pół cm. -

F. ШЕУРИ (Tab. rys.).

Oficerowie i szeregowi pod kurtką zakładają na szyję szalik

20
z płótna szaro-bielonowego, podszyty białym perkalom; wysokości z przodu 5 cm., z tyłu 4 cm.; z tyłu koniec szelika przecięga się jeden przez drugi na krzyż i zawieszają z przodu pod językiem, będąc też przymocowane się tasienki do uszelek; długość języka 8 cm., szerokość 14 cm.-

UWAGA: Oficerowie mogą również nosić kołnierzyk biały, lub szary z białą krawędzią, który jednak nie powinien wystawać ponad kołnierz kartki więcej niż na 2 mm.-

G. N A U S Z N I K I (Tab. 136)..

W zimie podczas overdoów dozwolone jest w razie potrzeby noszenie pod szapką nasuszników z materiału barwy kartki, połączonych dwiema tasienkami na wierzchu głowy i szpinanych pod brodą na guzik. Szerokość nasuszniaka 10 cm., długość 22 do 24 cm.

MUZEUM

Polskich
Formacji
Ceramicznych

www.muzeumsg.pl

§. 7. ODBÓŻNIANIE BRONII SZEREB.

Mundur jest zasadniczo~~same~~ jednakowy dla całego wojska i wazy~~ch~~ kich stopni, (z wyjątkiem różnicy w kroju kieszoni, przesy kurtoce oficerów i szeregowych, spowodowanej różnicami warunków służbowych) bez jakichkolwiek wypustek i lampasów.

Poszczególne bronie różnią się barwą patki na kołnierzu; kształtby wypustki i odpowiednim godłem na szpatce; bronie i odznaki specjalne - godłem na lewym rękawie.

P a t k i naszywa się na kołnierzu kurтки z obu stron, tak aby zakrywały przód kołnierza na całą szerokość jego wykołonej części długość całej patki 10 cm. tylna część wycięta w ząb i wskazań tego wycięcia u niektórych bronie i służb naszyta jest barwna wypustka. Na patce oficerów, kapelanów, szeregowych, oraz u tych urzędników wojskowych, którzy posiadają stopień oficera rezerwy, naszyta oznaka w kształcie wążka, u generałów i oficerów z haftu uszeregowanego (pg. "przepisów" z r. 1917), u szeregowych z tasiemki, 5mm. szerokości; i haft i tasiemka zawsze okazywane ciemno.

Oprócz wążka u służb, na patce umieszczona się godło haftowane lub wytkażane w każdym razie tak, jak i wążki, z białego metalu o k s y d o w a n e. Godło umieszczona się w przednim rogu patki ukonnie, o ile kontakt godła nie wymaga innego ustawienia. Oficerowie i szeregowi odznaki specjalnych noszą godło haftowane (u oficerów) lub malowane farbą olejną (u szeregowych) na owalu z sukna barwy patki, naszytym na lewym rękawie na ramieniu.

N-ry pułków oraz oznaczenia rodzajów artylerji i saperów umieszczone są na naramiennikach kurтки i płaszosa.

Dla odróżnienia rodzaju bronie na płaszosu naszyte są na rogach kołnierza - ukonnie dwie tasiemki szerokości pół cm., każda długości 8 cm., jedna barwy patki na kołnierzu, druga barwy wypustki przesy tej patce (Tab. 3. rys. 7.), lub obie barwy patki, o ile patka na kurtoce

niema wypustki. Szaśby oraz oddziały, mające godka na patce koźnierza, noszą również te godka na regach koźnierza płaszosa, przytwierdzone ukosnie. Dotyczą to również orszeka u generałów i oficerów sztabu generalnego.-

Barwy patek i wypustek, oraz godka

są następujące (Tab. 8.).

rodzaj broni lub szaśby	Barwa patki na koźnierzu kurtki	Wypustka przy patce.	godko na patce	Na na- Iramiennym I) ku.	Na le- wym rę- kowie.
I. Generałowie	Ciemno-granatowa (aksmit)	Karmazynowa	Orszek bez tarczy srebrny okajdew. Tab. 10. r. 15.	I	I
			UWAGA: Generałowie karpusu podwójnego, generałowie intendencji, lekarze i topo- grafowie mają orszeka noszą godko swojej sztaśby	I	I
II. Sztab General- ny	Ciemno-granatowa (aksmit)	Karmazynowa	Orszek bez tarczy srebrny okajdew. Tab. 8. rys. 2.	I	I
III. Pielchota strzelcy	Granatowa	Żółta	-	Nr. pułku	-
1. Sztaśby podha- lanscy	Granatowa	Żółta	Tab. 10. Rys. 1.	-	-
2. Kompanje tech- niczne przy puł- ku pielchoty.	Granatowa	Żółta	-	-	Tab. 11 Rys. 1.
3. Kompanje szturm- we.	Granatowa	Żółta	-	Nr. pułku	Tab. 11 Rys. 2.
4. Kompanje karab. maszynowych	Granatowa	Żółta	-	"	Tab. 11 Rys. 3.
5. Plut. telefon.	Granatowa	Żółta	-	"	Tab. 11 Rys. 7.
IV. Jazda					
1. Ułani	Karmazynowa	-	-	Nr. pułku	-
2. Szwoleżery	Karmazynowa	Białe	I	I	I

Rodzaj broni lub sprzęt.	Barwa patki na kołnierzu kurtki	Wypustka przy patce	Godzko na patce	Na nara- mienniku	Na le- wym rękawie--.
3. Strzelcy kon- ni.	Karmazynowa	Ciemno-sielona	-	Nr. pułku	-
4. Jazda Tatars- ka.	Karmazynowa	Jasno-niebies- ka.	Tab. 10. r- 14.	"	-
5. Szwadron te- chniczny	Barwy rodza- ju jazdy	-	-	"	Tab. 11. Rys. 1.
6. Szwadron ka- rabin. masz.	Barwy rodza- ju jazdy	-	-	"	Tab. 11. Rys. 3.
7. Pluton telef.	Barwy rodza- ju jazdy	-	-	"	Tab. 11. Rys. 7.
Artyleria					
Artylerja.					
1. Art. lekka po- lowa.	Ciemno-sielona (u ofic. akasmit).	Czarna	-	"	-
2. Art. ciężka.	Ciemno-sielona (u ofic. akasmit).	Czarna	-	Nr. pułku i litera "C".	-
3. Art. konna	Ciemno-sielona (u ofic. akasmit).	Karmazynowa	-	Nr. pułku i litera "E".	-
4. Ciężkie mi- n. toczn. min.	Ciemno-sielona (u ofic. akasmit).	Czarna	-	Tab. 3. a. Nr. Oddz.	Tab. 11. Rys. 4.
5. Ciężki.	Ciemno-sielona (u ofic. akasmit).	Czarna.	-	"	Tab. 11. Rys. 6.
6. Oficerowie chemicy.	Barwy bronii.	-	-	-	Tab. Rys.
VI. Wojska techn.					
1. Inżynierowie wojskowi.	Czarna (u ofic. akasmit).	Ponczowa.	-	Nr. Oddz.	-
2. Saperscy.	Czarna (u ofic. akasmit).	Ponczowa	-	"	-
3. Bataljony ma- szynowe.	Czarna (u ofic. akasmit).	Ponczowa	-	Nr. Oddz. i lit. "M".	-
4. Bataljony mo- stowe.	Czarne (u ofic. akasmit).	Ponczowa	-	Nr. Oddz. i lit. "MS".	-
5. Wojska kocz- nosci.	-	-	-	-	-
a) Radiotelegraf	Czarna (u ofic. akasmit)	Jasno-niebies- ka	-	Nr. Oddz.	Tab. 11 Rys. 9.
b) Telegrafy	Czarna (u ofic. akasmit)	Jasno-niebies- ka	-	"	Tab. 11 Rys. 8.

Rezerwa broni ludzi służby	Barwa patki na kombinezon kurtki.	Wypustka prawy pates.	Godzko na pates	Na na- francuskiego	Na le- wym rękaw- iczo.
c) Telefony	Czarna (u ofic. aksemit)	Jasno-niebieska.	-	Br. Oddz.	Tab. 11. Rys. 3a. 7.
7. Wojska samochodowe.	Czarna (u ofic. aksemit)	Żółta	-	"	Tab. 11. Rys. 3a. 12.
a) Samochody pancerne.	Czarna (u ofic. aksemit)	Żółta	-	"	Tab. 11. Rys. 10.
8) Wojska kolejowe.	Czarne (u ofic. aksemit)	-	-	"	Tab. 11. Rys. 5.
a) Pościagi pancerne.	Czarne (u ofic. aksemit)	-	-	"	Tab. 11. Rys. 10.
VII. Wojska lotnicze.	Żółta	-	-	"	Tab. 11. Rys. 11.
VIII. Straż Graniczna.	Jasno-niebieska	Biała	-	"	-
IX. Żandarmerja	Pomarańczowa (jaskrawo-jasna)	Żółta	-	-	Wzrosty korte.
X. Wojska tabaczkowe.	Czarna brązowa.	Jasno-niebieska.	-	"	-
XI. Lekarze	Ciemno-niebieska aksemit.	Granatowa	Tab. 10. Rys. 7.	"	"
XII. Lekarze wojskowi	Barwy kurtki	Oliwkowa	Tab. Rys.	"	"
XIII. Korpus Epidemiologiczny	Barwy kurtki	Czarna (aksemit)	Tab. 10. Rys. 12.	"	"
XIV. Topografowie i Geodeci.	Barwy kurtki	Pomarańczowa	Tab. 10. Rys. 2.	"	"
XV. Intendanci.	Barwy kurtki	Jasno-niebieska	Tab. 10. Rys. 3.	"	"
XVI. Prowiantur.	Barwy kurtki	Jasno-niebieska.	Tab. 10. Rys. 4.	"	"
XVII. Of. rachunkowi.	Barwy kurtki	Jasno-niebieska.	Tab. 10. Rys. 5.	"	"
XVIII. Of. kancelaryjni.	Barwy kurtki	Jasno-niebieska.	Tab. 10. Rys. 6.	"	"
XIX. Inżynierstwo.	Barwy kurtki	Białotowa	Tab. 10. Rys. 8.	"	"

§ 9. OZNAKI STOPNI WOJSKOWYCH .

(Dystynkcje).

Oznaki stopni generałów i oficerów umieszczone są na obu rękawach i naramiennikach kurtki i płaszczu, oraz na czapce, oznaki stopni urzędników wojskowych na rękawach i kołnierzu kurtki i płaszczu oraz na czapce, podoficerów - na rękawach i naramiennikach kurtki i płaszczu. Ponadto generałowie noszą lampy. Uwaga: Oznaki winny być zerówno na kurtce, jak i na płaszczu.

3. Oznaki oficerów . (Tab. 12.) .

1. Generałowie i pułkownicy . (Tab. 12, XVB.)

a) Wyżłoki obu rękawów względnie górnej krawędzi obramowane dokoła taśmą białą-metalową, oksydowaną szerokości 1 i pół cm., naszytą wykrętkowato (nakłaniami), wysłbność szerszów (wykrętków) 2 i pół cm.; na wyrogu tuż pod taśmą u generała-podporucznika 1 gwiazdka haftowana oksydowanymi niemi lub wytłaczana pięciopromienna o ostrych promieniach i długości od środka gwiazdy 18 mm. (Tab. 12, rys.) ; u generała-porucznika - 2 takie gwiazdki, u generała broni - 3-y.

b) Na naramiennikach w odległości 1 cm. od wierzchoła w poprzek naramiennika, naszyta także taśma i w ten sam sposób, jak na rękawach na środku naramiennika względnie u generała-porucznika 1 gwiazdka haftowana lub wytłaczana tegoż kształtu i barwy, jak na rękawach, lecz mniejsza (długość promienia od środka - 1 cm.). (Tab. 12, rys.) u generała-porucznika - 2 także gwiazdki, u generała broni - 3-y.

Uwaga: Przy wytłaczanych gwiazdkach winny być na końcach promieni ówkie, do przysycia gwiazdki, żeby się końce nie szpeciły i nie odrywały.

c) Na czapce względnie środku wierzchoła nad krawędzi od otoka z jednej strony do otoka z drugiej i względnie górnej krawędzi otoka dokoła naszyty 1. płaski sznurek 5 mm. szerokości, srebrny, oksydowany. Na otoku poniżej w odległości 2 mm. od sznurka naszyta także taśma i w ten sam sposób, jak na rękawach. Z przodu pod orszakiem u

stopnia, odpowiadającego randze urzędnika, zgodnie z p. 6. Rozkazu 476. Ds. Rosk. Łojak. Nr. 13. B. R. z 0, jednak różniąc, że zamiesz gwiazdek mają rosetki kwadratowe (Tab. 13. rys-4-), że zamiesz na naramiennikach, których urzędnicy nie mają, odpowiednio rosetki umieszczone są na kołnierzu, oraz że na czapce sznurki okazywane są naszyte tylko około górnej krawędzi otoka - u niższych urzędników - jeden, u wyższych - dwa; urzędnicy kl. VIII, VII, VI, V, mają galoniki, odpowiadające galonikom na naramiennikach estabowych oficerów, naszyte w poprzek kołnierza w odległości 3 cm. od przedniej krawędzi, urzędnicy kl. IV i wyżej - w ten sam sposób mają naszyte taśmy, odpowiadające taśmom na naramiennikach generałów. Na płaszczu galoniki i taśmy naszywa się na kołnierzu, tak jak u oficerów naszyte są barwy broni. Urzędnicy, którym przysługuje jedna gwiazdka, mają ją umieszczoną w przednim rogu kołnierza - drugą, przytwierdza się wyżej obok przedniej krawędzi kołnierza, - trzecią, przy dolnej krawędzi w tej samej odległości, jak drugą. -

Na czapce - urzędnicy niższych rang od XI do IX włącznie mają wzdłuż górnej krawędzi otoka naszyte około sznurka okazywane takie, jak u oficerów niższych, pod nim rosetki i urzędnicy wyższych rang od VIII do V włącznie - dwa takie sznurki w odległości pół cm. jeden od drugiego i pod nim rosetki; urzędnicy od rangi IV i wyżej - jeden sznurerek i taśma, jak generałów oraz rosetki.

O z n a k i s t o p n i

podoficerskich (Tab. 14.)

Podoficerowie mają sznurki stopni tylko na wyłogach rękawów i naramiennikach kurtki i płaszcza w postaci taśmiek wznianych pół cm. szerokości (wyjątkowo sierżant estabowy na taśmę szerokości 1 cm.), podane one są taśmeczki metalowe, okazywane, szerokości pół cm. Podoficerowie na czapce śladnych oznak nie noszą.

1. Podchorąży ma : (Tab. 14. Kva. 5.).

a) Wykogi rękawów kurtki i płaszosa wsduń górnej krawędzi oszyte galonikiem biało-estalowym okrytowanym, szerokości pół cm. i niższej wykogę na przedzie rękawa z tegoż galonika naszyty ~~jest~~ prosty wierszochóbkien do goży, o długości zuzien 4 cm. tak, aby wierszochóbkien kąta znalazł się w odległości 1 cm. od galonika, naszytego na krawędzi wykoga.

b) Na naramiennikach kurtki i płaszosa takiż galonik naszyty przez środek wątku osadego naramiennika.

2. Sierżant (wachmistrz) szachowik ma : (Tab. 14. Kva. 6.)

a) Wykogi rękawów kurtki i płaszosa oszyte kokoka, jak u podchorążych, ale tasma, wezmianę barwy karmazynowej, szerokości 1 cm. Niższej wykogę na przedzie wykoga z tasiemki tejże barwy, ale szerokości pół cm. naszyte dwa kąty takiego kształtu i wielkości, jak u podchorążych, jeden wewnątrz drugiego w odległości 1 cm.

b) Naramienniki kurtki i płaszosa oszyte kokoka wsduń wolnej krawędzi takich tasm, jak wykogi rękawów.

3. Sierżant (wachmistrz) ma : (Tab. 14. Kva. 4.).

a) Wykogi rękawów kurtki i płaszosa oszyte kokoka wsduń górnej krawędzi tasiemką wezmianę karmazynową, ale szerokości pół cm. z takiej też tasiemki karmazynowej na wykogu niżej naszyty jeden kąt tego kształtu, wielkości i w ten sam sposób, jak u podchorążych ^{wezmianę}

b) Na naramiennikach kurtki i płaszosa z tasiemki karmazynowej szerokości pół cm. naszyte w poprzek naramiennika przeciętnie w połowie jego długości trzy paski w odległości 1 cm. jeden od drugiego; oprócz tego oszyty wsduń u góry krawędzi takich tasiemką.

4. Plutonowy ma : (Tab. 14. Kva. 3.).

a) Na wykogach rękawów i kurtki i płaszosa na przedzie trzy paski długości 6 cm., naszyte równolegle w odległości 1 cm. jeden od drugiego z tasiemki wezmianę karmazynowej szerokości pół cm.

Górną pasek w odległości 1 cm. od górnej krawędzi wykoża i równoległy do niej.

b) Na narzamiennikach kurtki płaszczu takież trzy paski poprzecznie, jak u sierżanta, ale bez oswoja dokoła.

5. Kapral 201 (Tab. 14. Rys. 2.).

Na wykożach rękawów i na narzamiennikach kurtki i płaszczu takież paski, jak plutonowy, ale po dwa paski.

6. Sierżant 202 (Tab. 14. Rys. 3.).

Na wykożach rękawów i na narzamiennikach kurtki i płaszczu takież paski jak kapral ale oś jedyną pasku.

Uwaga: Jednocześnie z tym ma się "ostakę inteligencji" w ubiorze Wojsk Polskich.

7. Podporucznik 203 (Tab. 9.).

Temblak oficerski (Tab. 9. rys. -) z taśmy srebrnej szerokości 24 mm., długości (skożonej podwójnie) 48 cm. Wzdłuż taśmy w odległości 5 mm. od brzożu dwa karmazynowe prążki 1 mm. szerokości. Obwód chwastu prążka o 4 mm. szerokości od taśmy; chwast srebrny na trzonie z nici karmazynowych, z dwóch warstw frendali, długości 4 i pół cm., z których wewnętrzna koniec spięta, zewnętrzna zaś - rozpuszczona.

Temblak urzędniczy wojskowy (Tab. 9. Rys. -) z taśmy srebrnej szerokości 22 mm., długości (skożonej podwójnie) 35 cm. Wzdłuż taśmy w odległości 5 mm. od brzożu dwa karmazynowe prążki szerokości 1 mm. Chwast srebrny na trzonie karmazynowym, z dwóch warstw frendali, długości 4 cm., z których wewnętrzna koniec spięta, zewnętrzna - rozpuszczona. Obwód chwastu okrągły, cienki, rozszerza się u dołu.

Temblak szeregowy (Tab. 9. Rys. -) ośły z rzemienia żółtego, kształtu temblaka oficerskiego, ale rzemień szerokości 22 mm. i długości (skożony podwójnie) 35 cm.

WZGLĘDNY, DOTYCZĄCY WYSTĄPIENIA UBIÓRU POŁOŻEGO
W RODZIMOLNYCH STRAŻAKACH.

Aż do czasu wprowadzenia ubioru wielkiego (szkubowego), względnie
paradnego, ubiór polowy może być stosowany, jako ubiór bojowy, garni-
zonoowy, strażbory, nałozowy i codzienny.

I. UBIÓR BOJOWY stosuje się:

na terenie operacyjnym; na manowrach; na specjalny rozkaz.

II. GARNIZONOWY :

w neregulach: a) na paradach, b) rewjach, c) na przeglądach, d) na
wartach honorowych; przy pełnieniu służby garnizonoowej; na specjalny
rozkaz.

III. STRĄŻBORY :

Przy meldowaniu się; przy obecności na paradach; rewjach, przeg-
ładach i t.p.; na musztrach i ćwiczeniach; przy reprezentacjach; wstę-
tach oficjalnych; pogrzebach i mesach żałobnych (kropa na lewym
rękawie); na specjalny rozkaz.

IV. NAŁOZOWY : (we wszystkich wypadkach może być zastąpiony prze-
strój strażbory .).

na wizytach; obiadach i wieczorach proznych (szapkę i broń zesta-
wia się w przedpokoju); na balach i rautach (szablę do tańca odpi-
na się); gdy formy towarzyskie tego wymagają.

V. CODZIENNY :

we wszystkich wypadkach życia codziennego; podczas zajęć biurowych
gdy nie jest wskazany strój inny.

Kropa żałobna przy każdej osobistej może być noszona tylko za
pozwoleniem dowództwa.

Opis poszczególnych rodzajów ubioru.

A. Dla oficerów:

UBIÓR :

- 1) kurtka
- 2) sznury naramienne (szjutarckie)

UWAGI :

komu się należy (nie obowiązują).

32

- 3) spodnie krótkie
- 4) trzewiki sznurowane
- 5) owiniane
- 6) buty, względnie buty długie.
- 7) ostrągi przybite lub przybijane
- 8) oficeraki pas polowy
- 9) szabla do noszenia szabli
- 10) oficeraki pasek przez ramię
- 11) szabla, względnie bagniet
- 12) tamblak oficeraki
- 13) rewolwer i lornetka w futerałach oraz torba polowa
- 14) gwizdanka
- 15) hełm, względnie czapka
- 16) furażerka

UWAGI :

w plechoście
 obowiązują w odpowiednich rozkazach broni i poszczególne oficerów, pełniących służbę konno.
 Rozkazane są wszystkim oficerom.
 dla wszystkich pełniących służbę konno.
 na kurtce
 na pasie polowym
 w rozkazach broni, uzbrojonych w szablę, obowiązują szablę; u pełniących służbę konno - na szabce przybitej do siodła.
 (W polu pochwa szabli szerniona lub w futerałach).
 w polu może być zamknięty na pasie polowym, dowolnie z prawej lub lewej strony
 w lewej kieszeni na pierśi na sznurku, przyszytym do drugiego guzika kurtki
 w myśl rozkazu dowództwa (w szeregach podpinka zawsze pod brzoś)
 na wazet i odpoczynku zamieszka hełmu

- 17) rękawiczki
brązowe w polu nie obowiązują
- 18) płaszcz polowy w rygiel rozkasa swinięty, narsucowy lub w rękaw; na rozkaz wyszczunak ze płaszczu
- 19) płaszcz od deszczu nie obowiązują; może być na płaszczu polowym; a na przeglądach nie (dozwolony)

UWAGA: Dowódcy i podlegli im podległych przysługują prawo wydawania rozkazów co do ubioru i wyposażenia i ubiora zebrane od warunków bojowych.

II. DAWIDOWY :

- 1) kurtka
- 2) sznury narsucowe
(adżutancie) komu się należy
- 3) spodnie krótkie
- 4) trzewiki sznurowane
- 5) swiżone w piechocie
- 6) sztyły wagi, dnie
buty długie wagi, dnie komu się należy, ostrogi.
- 7) ostrogi przypinane
lub przybijane komu się należy, oraz pełniącym służbę komu
- 8) oficerski pas polowy na kurtce
- 9) szabla do noszenia szablami, względnie bagietki na pasie polowym; a kojących przypięta do siedka
- 10) oficerski pasek przez ramię
- 11) szabla (pochwa operacyjna
lub bryson, ca) na szabo
- 12) tektura oficerska
- 13) rewolwer w futerale na pasie polowym z prawej strony
- 14) hełm względnie osłona w rygiel rozkasa dowództwa (w szeregach zawsze podpinana pod brodę)

15) rękawiczki brązowe

16) płaszcz polowy

w myśl rozkazu zwinęty, narzucony, w rękawy lub bez płaszczyzny; na rozkaz zynestunek na płaszczu. W szeregu koźnierze futrzanego nosić nie wolno. w myśl rozkazu.

17) kropa łobozna

III. SZYBOWY :

1) kurtka

2) sznury naramienne (sąjutanokie)

3) spodnie krótkie

4) trzewiki sznurowane

5) owijsze

6) sztylgi węglądnie buty długie

7) ostrogi przywiązane lub przybijane

8) oficerski pas polowy

9) szabla (pochwa czarna lub blyszcowa)

10) tambur oficerski

11) czapka

12) rękawiczki brązowe

13) płaszcz polowy

14) kropa łobozna

koni się należą

w piaszocie

dla wszystkich, koni się należą ostrogi; dozwolone są wszystkim oficerom

koni się należą

na kurtce

Na łoboz, lub zapołącz pod mundurem. Przy zapołącz łabki się nie nosi.

w rękawy, lub bez płaszczyzny; dozwolony pas z tego samego materjału

w razie potrzeby

UWAGA : Obecni na paradach, rewjach, przeględach i t.p., jeśli oddziały wojsk mają zynestunek na płaszczu, wkładają pas polowy na płaszcz.

IV. SALCOWY :

1) kurtka

MUZEUM
Polskich
Formacji
Granicznych

85-

- 2) sznury naramienne (adżutankie) komu się należą
- 3) spodnie długie ze strzępiączkami
- 4) trzewiki sznurowane lub gładkie dowolnie
- 5) ostrogi przybijane komu się należą
- 6) rapcje pod mundurem
- 7) szabla (pochwa czerniona lub błyszcząca)
- 8) czapka
- 9) rękawiczki skórzane brązowe; przy tańcach dozwolone są białe.

V. ODBIENIE :

- 1) kurtka
- 2) sznury naramienne (adżutankie) komu się należą; nie obowiązują
- 3) spodnie długie ze strzępiączkami, lub krótkie dowolnie
- 4) trzewiki sznurowane, względnie gładkie
- 5) owijacze dozwolone są wszystkim oficerom
- 6) astylgi względnie buty długie dozwolone są wszystkim oficerom
- 7) ostrogi przybijane lub przybijane obowiązują, komu się należą (Przy owijaczach tylko przybijać nie, lub też wolno ostróg nie mieć wcale).
- 8) oficerski pas polowy nie obowiązują
- 9) rapcje względnie szabla do szabli lub bagnetu rapcje pod mundurem względnie szabla na pasie polowym.

10) szabla względnie bagniet
(pochwa czarna lub
brązowa)

szabla na rapciach lub na
łabce; przy rapciach łabki
się nie nosi.

11) tombak oficerski

12) czapka

13) furanierka

dozwolona tylko w podróży w
wagónach kolejowych

14) rękawiczki brązowe

nie obowiązują

15) płaszcz polowy

w rękawy lub bez płaszczka,
dowolnie; dozwolony pas z te-
go samego materiału. Przy no-
szeniu bagneta pas polowy
obowiązkowo na płaszczu.

16) płaszcz od deszczu

na kurtce względnie na płasz-
czu polowym, włożonym w rękawy

B. Dla szeregowych:

A mianowicie: 1) sierżantów zastawczych (wachmistrzów zastawczych),
2) podchorążych, 3) sierżantów liniowych, (wachmistrzów liniowych)
4) plutonowych, 5) kaprali, 6) starszych żołnierzy, 7) szeregowców.

I. BOJOWY :

- 1) kurtka i spodnie
- 2) rymontunek na wędzarnie
- 3) hełm względnie czapka
(z mydł. rozkazem)
- 4) furanierka w marcu i pod-
czas spoczynku
- 5) płaszcz w mydł. rozkazem
winięty, w rękawy lub
narzucony (na specjalny
rozkaz).

UWAGI :

II. GARNIZONOWE :

jak bojowy lecz bez płaszczków
i chlebaków.

37

III. BRZOZY :

- 1) kurtka i spodnie
- 2) odtrogi przypinane koma się należą
- 3) pas główny z ładunkami przy pancerzu skołonym w rękawy - noszone na pancerzu.
- 4) szabla wagiętnie bagnety zależnie od rodzaju broni (do czasu wprowadzenia szabki przesyłkowej, szabla koma się należała na raportach)
- 5) czapka
- 6) pancerz polowy w rękawy lub bez pancerza (w tryłi rozkazu).

IV. COZIERNY :

jak szabony, lecz pancerz dowolnie w rękawy lub bez pancerza. **P u r a b e r k a** przy ćwiczeniach gimnastycznych, oraz robotach w koszarach, stajniach, warsztatach i t.p. - w podróży dowolna tylko w wagonie kolejowym.

U S T A W I E N I A .

SZERUKY NARAMIENNE należą do mundurów: 1) generałów, 2) oficerów sztabu generalnego, 3) adiutantów i 4) fandermerji (na lewym ramieniu).

ODTROGI należą do mundurów: 1) kawalerji, 2) artylerji, 3) generałów, 4) oficerów sztabu generalnego, 5) oficerów wyższych (sztabowych), 6) dowódców kompanji, 7) oficerów, którym się należy zgodnie z statem kon wierszowy.

OFICERSKI PASZCZ przez ramię dowolny przy obciążeniu pasa polowego. kładą się przez prawe ramię pod naramiennik.

KWOKOŚĆ SZANLI podpisanej może być noszona pod mundurem; podpisanej i na łaboe - może być przesunięta przez

JP

wycięcie kieszmi pászosa, wkłóonego w rękawy.

KIESZA ŁĄCZONA
CZAPKA

nośi się na lewym rękawie ponad kokodem
winna być noszona na prawe ucho i niezasowa
na na tył głowy.

Przepisy ogólne .

1. Nie wolno nosić nieprzepisowych lub barwnych oznarów, galonów, wypustek, pasów i innych jakiegokolwiek dodatków, lub zakandać sznury w sposób nieprzepisowy.
2. Na ulicy i w miejscach publicznych nie wolno ręk trzymać w kieszeniach spodni.
3. Przy ściegach spodniach nie wolno nosić pókbucików.
4. W miejscach publicznych i na ulicy obowiązuje noszenie broni białej, wolno ją odpać w restauracji i cukierni.
5. O ile szabla jest na rapach, nie wolno jej nosić pod pachą lub wkłóżyć po stronie, należy trzymać ją w ręku, względnie mieć podpać.
- 6) Czapki dla aktora nie sdejszają się; natomiast w lokalach publicznych czapkę należy sdejszować.
7. Nie wolno przypinać na czapce liter, numerów, znaków, wogół żadnych ozdób, nie objętych przepisami.
8. Zwyczaj wzięcia czapki sielenia, jako obcy, znosi się.
9. Szkapci przy podawaniu ręki nie sdejszają się.
10. W mieście nie wolno nosić pászosa, względnie futra, nie-
runczonego na ramiona, (Jedynie na wyraźny rozkaz może być
w ten sposób narzucony pászosa, ale tylko w czapkach i
szawie spięty pod szyję na barytkę.
11. Nie wolno nosić w mieście szpicrat, laszek i t.p.
12. Kresę łączone przy łączone bębniastej wolno nosić poza
stacją, za pozwoleniem dowódstwa.

Przepisy przejściowe

39

1. Przepis "Ubioru polowego t.p. w r.1919." wchodzi w życie z dniem 1 listopada 1919r. W myśl powyższego wolno od tej chwili oficerom i urzędnikom wojskowym sprząść sobie czapki, kurtki, spodnie i płaszcze nowego wzoru.
2. Całkowite przesamudrowanie wojska będzie zakończony do dnia 1-go lipca 1921 roku.
3. W dniu 1 lutego 1920 r. winni oficerowie i urzędnicy wojskowi wszyscy w jednym dniu włożyć nowe oznaki stopni wojskowych, choćby na dotychczasowych mundurach.
4. Aż do dnia powyższego oznaki stopni winny być dotychczasowe, choćby przypięte do narazienników nowego ubioru.
5. Najdalej w dniu 1 lutego 1920r. wszyscy oficerowie i urzędnicy wojskowi winni mieć czapki nowego wzoru.
6. Donoszenie dotychczasowych kurtki i spodni, oraz spodni czarnych i granatowych dozwolone jest do dnia 31 grudnia 1920 roku włącznie.
7. Należy unikać w noszeniu łącznie ze sobą ubioru dotychczasowego w nowym, z wyjątkiem nowej czapki, która będzie noszona i przy dotychczasowym ubiorze, oraz płaszcza dotychczasowego, który może być donoszony i przy nowym ubiorze.
8. Donoszenie dotychczasowych płaszczy dozwolone jest do dnia 30 czerwca 1921 r.
9. Donoszenie dotychczasowych koczuszków wojskowych i futrzanych botów dozwolone jest w ciągu trzech lat t.j. do wiosny 1922 r.
10. W dniu 1 lipca 1920 r. każdy oficer obowiązany jest mieć całkowity komplet nowego ubioru z wyjątkiem płaszcza.
11. Aż do czasu wprowadzenia ubioru wielkiego, względnie paradowego bezwzględnie nie wolno nosić lub donosić mundurów barwnych (granatowych), oraz żadnych ozdób ubioru paradowego jakoteż kordonów (etykietek), pasów srebrnych lub barwnych

rabatów i t.p.

12. Jakkolwiek choćby drobne odstępstwa od przepisu, względnie urupoknienia na własną rękę i zmiany nawet w szeregach będą karane w całości bezwzględnością. Szeregowcy dowódcy będą osobliwie odpowiedzialni za najcięższe przestrzeżenie przez ich podkomendnych niniejszych przepisów ubioru. -

Minister Spraw Wojskowych

/-/ J. Leśniewski.

Generał-porucznik.

Za zgodność:

/-/ Podpis nieczytelny,
pporucznik.

Za zgodność: odpis.

g. Two

Rotmistrz i St. adiutant.